Duitsland na 1945 in zesduizend objecten

Haus der Geschichte opent vernieuwde tentoonstelling

Achtergrond - 24 juni 2011

Het nationaal historisch museum in Nederland is deze maand na jaren van onenigheid een zachte dood gestorven. In Duitsland weten ze wel hoe je de geschiedenis goed in een museum kunt verbeelden en tastbaar kunt maken. Het Haus der Geschichte in Bonn heeft zijn tentoonstelling over de Duitse geschiedenis vanaf 1945 net weer up-to-date gebracht.

Zesduizend objecten op vierduizend vierkante meter. Het Haus der Geschichte (HdG) in Bonn biedt wel heel erg veel. Toch is de tentoonstelling zo opgezet dat iedereen er zijn eigen weg in kan vinden. Wil je vooral de grote lijnen weten? Dan loop je het pad door de zes etages en bekijk je de grote objecten. Dat kan een Russische tank zijn die werd ingezet tijdens de opstand in de DDR op 17 juni 1953. De bankjes en het spreekgestoelte uit het oude parlement in Bonn. Of een deur van een Duitse legertruck die in Afghanistan is beschoten.

Bezoekers die geïnteresseerd zijn in de directe naoorlogse jaren, kunnen een hele dag op de laagste verdieping blijven en alle details bekijken. Wie wil onderzoeken hoe Duitsland in de verschillende naoorlogse periodes met de Tweede Wereldoorlog omging, volgt de zwarte kubussen, die door het hele museum heen staan. Wie alleen belangstelling heeft voor de DDR, bekijkt alles wat tegen de roodgeverfde muren staat, want rode muur is DDR in het Haus der Geschichte.

Ooggetuigen

Aan de DDR besteedt het museum in de nieuwe tentoonstelling op een andere manier aandacht dan voorheen. De nadruk ligt niet meer alleen op de politieke gebeurtenissen, maar ook op het dagelijks leven in de DDR. Daarnaast wordt de bouw van de Muur in 1961 duidelijker benadrukt. “Uit de enquètes van bezoekers bleek dat ze maar weinig wisten van hoe de Muur er in de beginjaren uitzag”, vertelt HdG-museumpedagoge Simone Mergen. De meeste mensen hebben het beeld van de betonnen muren uit de jaren tachtig op hun netvlies. “Maar de eerste Muur werd gebouwd met stenen en prikkeldraad. Daarvan is weinig meer over, maar we hebben een paar stenen uit de oorspronkelijke Muur gevonden en die staan nu in het museum.”

Een ander nieuw element zijn de terminals met Zeitzeugen-interviews. Op een schermpje staan onderwerpen genoemd die bij een bepaalde periode horen. Zoals: ‘Bevrijding’ op de etage over 1945-1949. Als je dat hoofdstukje aanraakt op het scherm, kun je uit een stuk of zes Zeitzeugen, ooggetuigen, kiezen die vertellen hoe zij de bevrijding hebben beleefd. Dat kan een lid van de Hitlerjugend zijn, voor wie de bevrijding een nederlaag was. Of een inwoner van een bevrijde Duitse stad die de geallieerden juist juichend onthaalde. De filmpjes duren hooguit twee minuten en de interviews zijn soms zeer indrukwekkend. De terminals staan door het hele museum heen. Ook zeer aan te raden zijn de verschillende commentaren op de val van de Muur op de bovenste etage.

Rote Armee Fraktion

> Het vernieuwde Haus der Geschichte werd op 23 mei - de dag dat in 1949 de nieuwe grondwet van kracht werd - geopend door president Christian Wulff.
> Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 9.00 - 19.00 uur, zaterdag, zon- en feestdagen van 10.00 tot 18.00 uur.
> De toegang is gratis.

De borden met algemene informatie in het HdG zijn voorzien van korte, duidelijke teksten in het Duits en in het Engels. De bordjes bij de kleinere objecten zijn alleen in het Duits. Door het hele museum heen staan tv-schermen en is er zelfs een bioscoopje ingericht voor de oude film- en tv-fragmenten.

Sommige onderdelen van de Duitse geschiedenis zijn een beetje weggestopt in het museum. Dat doet een West-Duitse kijk op het naoorlogse Duitsland en de democratie vermoeden. Zo zit de Rote Armee Fraktion (RAF) verstopt in een klein betonnen hoekje: liever niet teveel aandacht voor deze zwarte bladzijde in de geschiedenis van de Bondsrepubliek, lijkt de boodschap. Een paar opsporingsposters, een paar voorpagina’s van de Bild Zeitung - veel meer is het niet. Ook hier waren een aantal Zeitzeugen-verhalen interessant geweest.

Van 4 naar 2 naar 1

“Als je het museum in een begrip moet vatten is dat ‘van 4 naar 2 naar 1’”, zegt Helena van Wersebe, coördinator van de bezoekersdienst van het HdG. Duitsland was in 1945 een land verdeeld tussen de vier geallieerde overwinnaars, tijdens de Koude Oorlog waren er met de DDR en de BRD twee Duitslanden en sinds 1990 is het land weer één. Sinds de vernieuwing van het museum is er meer ruimte voor het verenigde Duitsland. Daarbij wordt Duitslands rol in de wereld uitgelicht, Europa, migratie en veiligheidsvraagstukken en economie en milieubescherming.

Ondanks de zware onderwerpen die in het Haus der Geschichte aan bod komen - vooral de etage over de nazitijd en de directe naoorlogse chaos geeft met films en voorwerpen een indringend en beklemmend beeld - overheerst door de opbouw en de inrichting van het museum na afloop vooral een gevoel van licht en ruimte. En misschien ook een beetje bewondering. Dat het die Duitsers toch maar mooi gelukt is ondanks die twee dictaturen een stabiel democratisch land te worden.

Het Duitsland Instituut Amsterdam bereidt momenteel voor scholen die op excursie naar Bonn en het HdG willen, lesmateriaal en andere informatie in het Nederlands voor. Er komt op Duitslandweb lesmateriaal, zowel voor HBO als voortgezet onderwijs, voor de vakken Geschiedenis, Duits en Aardrijkskunde.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/314/duitsland-na-1945-in-zesduizend-objecten